

KUTYÁVAL ASSZISZTÁLT ÓVODAI FOGLALKOZÁSOK

DOG-ASSISTED KINDERGARTEN ACTIVITIES

Molnár Edina ^{1*}

¹ Alapismereti és Szakmódszertani Tanszék, Pedagógusképző Kar, Neumann János Egyetem, Magyarország

Kulcsszavak:

állatasszisztált foglalkozás
állatasszisztált terápia
állatasszisztált pedagógia

Keywords:

animal-assisted activities
animal-assisted therapy
animal-assisted pedagogy

Cikktörténet:

Beérkezett 2019.07.19.
Átdolgozva 2019.07.27.
Elfogadva 2019.08.03.

Összefoglalás

Az állatasszisztált terápia történetének, hatásainak, formáinak összefoglalása után az óvodában való alkalmazás lehetőségire tér ki a cikk, amelyhez egy kérdőíves kutatás is eredményeit is bemutatjuk.

Abstract

After summarizing the history, effects, and forms of animal-assisted therapy, the article discusses the possibility of using in kindergarten, and is also presenting the results of a questionnaire survey.

1. Bevezetés

Az ember mint természeti lény evolúciós fennmaradása a környezeti adaptáció során elválaszthatatlan az adott fizikai környezet növény- és állatvilágától. Az állatok – bár a történelem előtti korban élelemként szolgáltak – más megítélésben részesültek az ember részéről, mint a növényvilág. Önálló entitásként tisztelték őket, a velük való harcot pedig az élet fontos részeként kezelték. Az állatok funkciója később megváltozott, élelemforrás mellett társaként is kezdték elfogadni őket. Az ember-állat közötti különleges kapcsolatot igazolja az a paleolitik korszakból származó régészeti lelet is, amely egy 12 ezer évvel ezelőtt elhunyt embert a kutyájával együtt eltemetve tárt fel. Az ember a kutya vállát fogva, amely kifejezte az összetartozásukat. Később leginkább használati célra korlátozódott az állatok szerepe. A 17. század vége újabb változásokat hozott, ugyanis egyre jobban kezdett elterjedni az állattartás az uralkodó elit után a középosztályban is, megjelent a társállattartás. Már a 17. században megjelent az állattartás egészségre gyakorolt jótékony hatása mellett érvelés. Bár a társállattartás megjelenése több száz évre nyúlik vissza, funkciójában jelentős változások következtek be az évek során. [6]

Napjainkban a társállatok tartása nem csak kedvtelést jelent, de fontos összetevőként szerepel az ember pszichológiai igényeinek kielégítésében is. Ha gazdákat kérünk meg, hogy jellemezzék kedvencüket, legtöbbször kutyáját, macskáját, vagy egyéb állatát, mint a család teljes jogú tagját mutatja be. Úgy gondolják, hogy kedvencük érti, átveszi, sőt adekvátan reagál hangulataikra, érzéseikre, s így módon hozzájárulnak stresszel teli életük megkönnyítéséhez, komfortérzetük kialakításához, fenntartásához. Egészséges, jó kapcsolat esetén a kedvencként tartott állatok segíthetnek a családtagok összetartásában, krízishelyzetek átvészelésében, a gyermekek felnövekedése során a természettel való meghitt kapcsolat erősítésében. A velük felépített kapcsolatban a gyermekek megtanulhatják a gondoskodás, felelősségvállalás szabályait, de a társállatok akár állandó figyelmet biztosító játszótársaként, barátaként, vagy védelmezőként is szerepelhetnek. Kedvező hatást gyakorolhatnak a betegségek utáni felépülés során, és az idősek magányos életében is fontos szerepük lehet.

* Kapcsolattartó szerző. Tel.: +36 56 510 300
E-mail cím: molnar.edina@pk.uni-neumann.hu

Ha a XXI. századi Magyarországra tekintünk, az állattartás különböző célzatú típusaival találkozhatunk. Hazánkban a nagyobb, fejlettebb városokban fejlődött ki a társállattartás, míg a kisebb falvakban a haszonállat-tartás a jellemző. Továbbá a generációs különbségek is hatással lehetnek az állattartás céljára, bár ez a megfigyelés objektív alátámasztást igényelne. A veterán (1920–1939), a baby boom (1940–1959) és az X (1960–1983) generáció tagjai haszonállatként tartják a tulajdonukban lévő állatokat. A kutya mint házőrző a családi háznál, leginkább a kertben kap helyet és emocionális kapcsolat jellemzően nem alakul ki a gazda és az állat között. Azonban, ha a fiatalabb generációkra tekintünk, mint az Y (1980–1994), a Z (1995–2009), és az Alfa (2010–) generáció, változást tapasztalhatunk. Az állatok már szinte minden fajtát megtalálhatjuk ezeknél a korosztályoknál társállatként, úgy mint izeltlábúak, páncélosbőrűek, puhatestűek és gerinces állatok. A fiatalabb korosztály nem tulajdonként, hanem családtagként tekint az általa tartott állatra és erős érzelmi kapcsolat köti hozzá. Az állatot a fizikai gondoskodáson túlmenően elnevezi, becézgeti, rendszeresen kimutatja felé szeretetét, beengedi az otthonába, ruházza, saját tárgyakat vesz neki, rendszeres orvosi és kozmetikai ellátásban részesíti. A fiatalabb generációk teljesen elfogadottnak és természetesnek tartják, ha egy társállatával lévő emberrel találkoznak az éttermekben, strandokon, plázákban vagy hotelekben és mindemellett az állaton még ruha is van. A fiatalabb korosztály az állatra valóban mint társra, családtagra tekint. Az állatot beengedik a család legintimebb pillanataiba is, akár kisgyermek mellé alváskor az ágyba. Ebben az esetben az állat elvesztésének fájdalma felér egy családtag elvesztésével járó gyásszal. [8]

Családi társállatként a csecsemő érkezése a családba nagy változást jelent az állat számára is. Leszűkül a rá fordított idő mennyisége, mert ez az idő az újszülöttre korlátozódik. Fontos a csecsemő és az állat egymásnak történő bemutatása, ismerkedése, hogy lássa az állat, hogy a gyermek is a család része és a szülők védelmét élvezi. Továbbá fontos, hogy ne hanyagoljuk el az állatot az újszülött érkezése miatt, hanem próbáljunk közös tevékenységeket szervezni, mint például a kutyasétáltatás a babával. A csecsemő számára az állattal való kapcsolat folyamatosan változik. Először csak mint külső környezeti inger fogja fel, vizsgálja az állatot, érzi a szagát, a melegét és hallja a hangját. Később a korai explorációs játékok egy formája lehet a társállat mozgásának követése. Körülbelül 1 éves korban változik meg jelentősen a gyermek társállattal való kapcsolata, ilyenkor már önmagától jár és ő maga tud játékot kezdeményezni az állat felé. A 18. hónap körül újabb minőségi változáson megy keresztül a gyermek és társállat kapcsolata, az explorációs játékokat felváltják a szimbolikus játékok. Továbbá megjelenik az éntudat, a viselkedés irányítása, a nyelv elsajátítása, a problémamegoldás, a verbális kommunikáció és nő a szemkontaktus mennyisége. A társállattal kialakított pozitív kapcsolat jó hatást gyakorol a gyermek beszédképességére, szociális viselkedésére és a mozgásfejlődésére is. [8] 3 éves kor körül újabb változáson esik át a gyermek-állat kapcsolat, ugyanis megjelenik a gondoskodás, élelmezés és a ragaszkodás. A társállatok mellett felnövő gyerekek kiemelkedő fejlődést mutatnak az empátia terén. Az óvodás korú gyermek elkezd megérteni az állat viselkedését, megfigyeli, hogy mire hogyan reagál. Az állat a kedvességet kedvességgel viszonzza, ám ha valamit zaklatásnak vesz, félrevonul. Az óvodás gyermek leginkább a kis termetű, szelíd állatokat kedveli. Szívesen rajzol és elevenít meg szerepjátékában állatokat. Az állattartás pozitívan hat a gyermek tanulására, mert megtanulja kategorizálni a házi és a vadon élő állatokat, mélyebb betekintést nyer a társállatként tartott állatfaj életébe és jellemzőibe. Az óvodás korú gyermek még nincs tisztában a halál fogalmával, annak feldolgozására nem képes. Ha a társállat meghal a családban, javasolt közelben lévő, maradandó helyre, sírba temetni őt, hogy a gyermek rendszeresen tudja látogatni. A társállat halála után a gyermek még visszavárhatja őt, beszélhet hozzá, mert nincs tisztában a végleges elmúlás jelentésével. Fontos dolog, hogy már óvodás korban beszéljünk a halálról a gyermekkel, ugyanis a fel nem dolgozott gyász komoly vagy akár maradandó problémákat is okozhat, mint például a rendszeres ágybavizelés, szorongás vagy a rémálmok. [12]

2. Az állatok jelenléte által kiváltott, terápiásan is felhasználható hatások

Önmagában az állatok jelenlétének is óriási hatása van az emberre. Ezen hatásokat három csoportban mutatjuk be: fizikai, emocionális és szociális hatások. Ezen hatások különválasztása csupán elméleti, hiszen a valóságban egyszerre jelennek meg, egymást átfedve, egymás hatásait felerősítve.

2.1. Fizikai hatások

Az állatok jelenlétének légzésszámra, szívverésre vonatkozóan normalizáló, valamint a stresszmutatók (kortizolszint, vérnyomás, pulzusszám) csökkenését eredményező hatása van. [3]

Állatok simogatásának hatására csökken az emberek vérnyomása, szívfrekvenciája, ami hosszú távon is nagyon jótékony, egészségmegőrző hatású. [4]

Stresszhelyzetben pusztán egy állat jelenléte is képes csökkenteni a személy megélt stresszérzését. [1] Állatok jelenlétében a fájdalomérzet is csökken. [1]

Egy kutatásban 76 szívbeteg embert figyeltek meg. Mindegyikük 12 percnyi látogatást kapott egy embertől, vagy pedig egy embertől és kutyájától. A kontrollcsoportot nem látogatták. A kutyákat kifejezetten úgy tanították be, hogy feküdjenek az ágyra és foglalkozzanak a beteggel.

A kutatók közben figyelték a beteg vérnyomását, a káros hormonok felszabadulását és egyéb, a szívbetegségekre jellemző mérhető értékeket. A megfigyelési időszak előtt és után egy, a szorongást vizsgáló tesztet is végeztek a betegekkel.

A szorongás 24 százalékkal csökkent azon betegek körében, akik kapcsolatba kerültek a kutyákkal. 10 százalékkal csökkent akkor, amikor csak ember látogatta meg őket. Azon csoportnál, akik nem kaptak látogatókat, az értékek nem változtak.

A kutyák ráadásul 17 százalékos csökkenést értek el az epinefrin stresszhormon szintjében, míg az emberi látogatók csak 2 százalékosat. A hormonszint 7 százalékkal nőtt azon betegekénél, akik nem kaptak látogatókat.

A tanulmány azt mutatja, hogy a kutyák még rövid távon is jótékony fiziológiai és pszichoszociális hatással vannak a betegekre. [7]

2.2. Emocionális hatások

A humanisztikus pszichológia hangsúlyozottan ráébresztett minket arra, hogy milyen fontos az egyének pszichés jólléte szempontjából a feltétlen elfogadás, a követelések nélküli szeretet. Mindezt egy állat tanítás és odafigyelés nélkül is meg tudja adni az embernek.

A kutya képes az emberi érzelmek felismerésére és ennek megfelelő viselkedést produkál. Meg lehet vele osztani a bánatot, szomorúságot, képes együttérzően viselkedni. Ez vigasztalást nyújt olyanoknak is, akiknek nincsen társuk, vagy emberek felé nehezen nyílnak meg.

Egy kutatás résztvevői hét héten keresztül hetente egyszeri terápiás foglalkozásban részesültek egy állatasszisztált csoportterápia keretében. A terápia után szignifikánsan nagyobb változást mutattak depressziós tüneteik csökkenése szempontjából, mint a kontrollcsoport. [8] Az állatok jelenléte serkenti a spontán érzelmkifejezést, ami a pszichés – és ezen keresztül a fizikai – jóllétben is nagyon fontos.

Az állatoknak szorongáscsökkentő hatásuk is van. A biofilia hipotézis szerint minden nyugalmi állapotban látható állat megfigyelése a valóságban vagy akár képen is megnyugtatóan hat az emberekre. [15]

2.3. Szociális hatások

Az állattartók csoportot képeznek, ahol még informálisan is érezhető az együvé tartozás élménye. Az állatot tartó embert embertársai is pozitívabban ítélik meg és könnyebben kapcsolatot teremtenek vele. Amikor kutyával sétálnak az emberek, sétáik 22%-ában szólítják meg őket más járókelők, míg kutya nélkül ez a gyakoriság csak 2%. [2]

Az állatokkal való kapcsolat minden kockázattól mentes, nem mérettetik meg az ember, és nincsenek elvárások, melyeknek meg kell felelni.

Egy állat hatására az emberek nyitottabbá válnak, nő a biztonságérzetük. Ugyanakkor az egyébként elesettek is átélhetik a kompetencia, a valakiről való gondoskodás képességének érzését, ami nagyon fontos tényező pl. a depresszió megelőzésében.

Az állatokkal való kapcsolat sokkal könnyebben átlátható szociális szabályok alapján történik, így könnyebb felismerni a helyzetet, a jelzéseket és erre reagálni.

A fenti hatások figyelembe vételével az állatasszisztált terápia több lehetőséget kínál a gyerekekkel való foglalkozás területén.

A terápia során a légkör nyugodtabb, az egyébként viselkedési problémákkal küzdő gyerekek magatartása is mérséklődik az állatokkal való bánás hatására. Az állatok érintése, a simogatás

önmagában nyugtató hatású, oldja a stressz által keltett feszültséget. Az állatok kiszámítható és feltétel nélküli szeretete pozitív érzéseket aktivál a gyerekekben, csökkenti a csoportban előforduló agressziót. A hátrányos családi környezetből kikerülő gyerekek megtanulják a gyöngédséget, törődést, melyet először az állat felé mutatnak, de ez az attitűd később kihat az interperszonális kapcsolataikra is.

Az állatokkal végzett gyakorlatok alatt fejlődik a gyerek motoros koordinációja is, ami nem csak a nagymozgásokban nyilvánul meg, hanem a szem-kéz koordinációra, a finommotorikára is kifejti jótékony hatását. Az izmok nagyobb kontrollja segíti a beszédszervek pontosabb irányítását is, ami fizikailag javítja a beszédprodukciónak. A magatartáskontrollban is nagy szerepe van már a korai mozgáskoordinációs tevékenységeknek. A gyerek így tapasztalja meg, hogy ura saját cselekedeteinek, hogy ő is elő tud idézni dolgokat és szabályozni tudja a saját mozgását. Állatokat gyakran használnak a nagyobb önkontroll, felelősségérzet kialakítására is.

Az állatterápiák sok vesztibuláris ingerlést adhatnak a gyerekeknek, így az idegrendszer fejlődésére is pozitív hatással vannak, és fejlesztik a kognitív képességeket is.

A heti rendszeres kutyaterápia segítségével az ADHD-vel küzdő vagy Asperger-szindrómás gyerekek tüneteinek nagyon sokat csillapodtak. A kutyaterápia során a gyerekek megtanulják felismerni a saját alapérzéseiket, megtanulták kezelni a dühöt, szomorúságot, félelmeiket. Akiknél a szorongásos tünetek domináltak, azoknak sokkal nagyobb lett az önbizalmuk, bátrabban belemertek új helyzetekbe, és elsajátítottak olyan stratégiákat, amelyek segítségével kezelhetik a konfliktusaikat. [5]

3. Az állatasszisztált terápia története

Az állatasszisztált terápia valódi kezdetének a XX. századot tekintjük. Az első világháborút követően, 1919-ben Washingtonban a St. Elizabeth kórházban kezdtek el állatokat alkalmazni egy mentálhigiénés programban. Később, a II. világháború során, sérült katonáknak pszichés rehabilitációjukat segítő állatgondozást alkalmaztak a kórházhoz tartozó farmokon. Az állatasszisztált terápia áttörését a pszichológia területére Boris Levinson amerikai pszichológus érte el, mégpedig egy véletlennek köszönhetően, az 1960-as évek végén. Levinson egy nap kénytelen volt a rendelőjébe bevinni Jingles nevű retrieverjét és vele együtt fogadta a pácienseket. Éppen egy bizalmatlan, szociális viselkedési zavarokkal küzdő kislány fogadott a rendelőjében, aki eddig sosem nyitott Levinson felé, így az érdemleges terápiát még nem tudta elkezdni a gyermekkel. Ezen a napon azonban azt tapasztalta, hogy a kislány a kutya hatására kilépett a komfortzónájából, barátkozott és beszélgetett a kutyával és közben Levinson kérdéseire is elkezdett válaszolni. Ezután kezdte el Levinson az új módszer kidolgozását. [14] Levinson szerint a gyerekeknek, akik meghittságra és szeretetre vágyik, olyan társra van szüksége, aki szereti, ha simogatják, dédelgetik, nem fenyegető, és nem szidja meg, ha nem fogad szót azonnal. A gyerek szeretet, dédelgetés és gyengédség iránti igényének érzékeny megértése gyakran vezet állapotának gyors javulásához. A gyerekek nagy szüksége van arra, hogy ő irányítsa, igazgasson valamit vagy valakit, aki nem beszél vissza neki, aki elfogadja őt olyannak, amilyen. Ez különös jelentőséggel bír a pszichiátriai zavarokban szenvedő gyerek esetében. Nekik arra van szükségük, hogy elfogadják, szeressék, és engedjék regresszióba vonulni anélkül, hogy emiatt büntudatot kellene éreznie. Bár az ilyen gyerekek nagy szüksége van a testi kapcsolatokra, mégis gyakran fél ezt a felnőttekkel kialakítani. A kutyához semmilyen félelem nem kapcsolódik, ez a konfliktus tehát a vele való kapcsolatban nem létezik. A gyerek engedi, hogy a kutya közeledjen hozzá, simogatja és elmeséli neki problémáit. A kutya nem tűnik számára fenyegetőnek, ezért könnyen alakít ki vele kapcsolatot. Levinson arról számol be, hogy azok a gyerekek, akiknek nehézségük volt a mások előtti érzelmfeltárással, kommunikációval, sokkal nyitottabbak lettek, amint a kutyával oszthatták meg problémáikat. [10]

Később, 1977-ben megalapult a Delta Society, az első olyan egyesület, amely az ember-állat közötti kapcsolat pozitív hatásaival foglalkozik. Ezt követően sorra jelentek meg publikációk az állatasszisztált terápia hatásáról, és elkezdődött annak alkalmazása is. Először idős emberek otthonában és kórházakban kezdték el alkalmazni az állatasszisztált terápiát, majd megjelent az oktatási intézményekben is az állatasszisztált pedagógia. Sorra kezdtek el megalapulni az Európai szervezetek is, az első Angliában 1983-ban „Pet as Therapy” néven. [11]

A biofília elméletét szerint az ember és más élőlények között ösztönös kapocs van. Evolúciós magyarázata is van annak, hogy az emberre jótékony hatással vannak az állatok. E szerint az ősi, természeti népek életében az állatok több veszélyt jelentő tényezőt lényegesen hamarabb észleltek, ezért az ember biztonságban léte az állatok megfigyelésén is alapult, amennyiben az állatok viselkedéséből tudott következtetni a vészhelyzetekre. Kiegyensúlyozott akkor lehetett, amikor az állatok nyugodtak voltak az ember körül. A biofília-koncepció szerint az ember ezért érez nyugalmat kiegyensúlyozott állatok jelenlétében, amiből következik, hogy a terápiás állatok egyik legfontosabb jellemzője a nyugodtság. [13]

4. Az állatasszisztált foglalkozások formái

Manapság az állatasszisztált terápiák három elkülönült formában jelennek meg, úgy mint az állatasszisztált terápia (Animal Assisted Therapy – AAT), az állatasszisztált aktivitás (Animal Assisted Activity – AAA) és az állatasszisztált pedagógia (Animal Assisted Pedagogy – AAP vagy másnéven Animal Assisted Education – AAE). Mind a három ágazat alatt állatokkal támogatott fejlesztő foglalkozások értendők, csak a fejlesztés célja különbözteti meg őket egymástól.

Ezek közül a leginkább elterjedtebb ágak az állatasszisztált terápia (AAT) és az állatasszisztált aktivitás (AAA), de egyre jobban kezd elterjedni az állatasszisztált pedagógia (AAP) is.

4.1. Állatasszisztált terápia (AAT)

Az állatasszisztált terápia egy előre meghatározott cél érdekében szervezett fejlesztő foglalkozás állat támogatásával. Meghatározott terápiás keretek vannak, a terápia a cél elérése érdekében megy végbe és a páciens fejlődését nyomon követik. Az állatasszisztált terápia legfőbb feladatai közé tartozik a megelőzés (prevenció), a gyógyítás (korrekció), a képességfejlesztés, a nevelés, valamint az életminőség javítása. Fejlesztési célok továbbá a pszichés funkciók fejlesztése, a motoros funkciók fejlesztése, az önállóságra való nevelés, a fogyatékból eredő hátrányok csökkentése és a magatartás pozitív irányú befolyásolása. Az állatasszisztált terápia során beteg, sérült vagy fogyatékkal élő emberekkel dolgozik együtt az állat, az ő fejlődését segíti elő. [9]

4.2. Állatasszisztált aktivitás (AAA)

Az állatasszisztált aktivitásnak csak általános céljai vannak és csupán örömszerzés céljából, az életminőség javítása érdekében megy végbe. Állatasszisztált aktivitás során nem alkalmaznak fejlődési nyomon követést, nincsenek megtervezett feladatok. A program általános céljai az izoláltság, elszigeteltség csökkentése, pozitív kapcsolatok kialakítása akár az állattal akár más résztvevőkkel, szociális képességek fejlesztése, empátiás képességek fejlesztése, kommunikációs képességek fejlesztése és a stressz csökkentése.

Az állatasszisztált aktivitáshoz tartoznak például az önkéntesek által tett kórházi beteglátogatások, idősek otthonában való látogatások, rehabilitációs központokban és fogyatékból küzdők intézetében tett kötetlen látogatások is. [9]

4.3. Állatasszisztált pedagógia (AAP)

Az állatasszisztált pedagógia az állatok oktatásba való bevonását jelenti. Motivációs erőként használják fel az állatot az óvodai foglalkozások és az iskolai tanórák során.

Óvodában állatasszisztált pedagógia során leginkább kutyát célszerű alkalmazni, mert a kutya a legkönnyebben tanítható. Mivel a motiváció tárgyként van jelen a kutya, ezért ő valójában jutalomként él a gyermekek előtt. Ha egy bizonyos feladatot jól elvégez egy gyermek, például testnevelés foglalkozás során, jutalma lehet az állat megsimogatása, jutalomfalat adása. [9]

5. Kutyával asszisztált foglalkozások az óvodában

Óvodában a kutyával asszisztált pedagógia általában mozgásos, játékos formában jelenik meg. A foglalkozások fő motiváló erejeként a kutya szolgál, azonban ne feledkezzünk meg a mozgás és a játék motiváló erejéről sem. Az óvodás korú gyermek játszva tanul. A játék a gyermek leginkább fejlesztő hatású tevékenysége. A játék segíti a gyermeket önmaga és a világ megismerésében, érzelmi és élményei feldolgozásában és fejleszti mozgását.

Az óvodás korú gyermeknél nagy jelentőséggel bír a nonverbális kommunikáció, azonban egyre jobban kezdenek megjelenni a verbális elemek is. A kutya nonverbálisan kommunikál környezetével, ezért fontos mind számára, mind a gyermek számára az érintés, a simogatás. A gyermek utánzás révén megpróbálja utasítani a kutyát úgy, ahogy a felnőttektől látja. Az utánzás a gyermek számára a tanulás egyik fajtája, a közvetlen környezetében élők viselkedését, magatartását utánozza és ezáltal fejlődik.

A kutyával asszisztált pedagógia az óvodában cselekvésbe ágyazottan történik, ezért leginkább egy mozgásos foglalkozáshoz hasonlít, azonban a mozgásfejlesztés mellett más részterületek fejlesztése is ugyanúgy teret kap. A foglalkozás három részből tevődik össze: egy bevezető részből, egy fő részből és egy befejező részből. A bevezetés során fegyelmezett körülmények között a kutya és a gyerekek kölcsönösen üdvözlik egymást, ilyenkor még nincs lehetőség a kutya érintésére. Az üdvözlés után olyan feladatok következnek, melyek lehetőséget biztosítanak a kutyával való fizikai érintkezésre és ismerkedésre, hogy a gyerekek a fő rész során már kutyaigényüket kiélve tudjanak koncentrálni a feladatokra. A fő rész feladatait a programban leírt célok alapján határozzák meg, ügyelve arra, hogy a kutya aktív és passzív résztvevője is legyen a feladatoknak a foglalkozás során. A befejezés során fontos a gyerekek pozitív visszajelzése, dicséréte és fontos, hogy felkészítsük őket a kutyától való elválásra. Elköszönéskor célszerű hagyni, hogy a gyerekek jutalmat adjanak a kutyának vagy megsimogathassák. Lényeges, hogy jól strukturált legyen a foglalkozás, mert a gyermekeknek nehézséget okozhat más tevékenységi formára való váltás. A foglalkozás után meg kell beszélni a gyermekekkel élményeiket, időt adni azok feldolgozására. A foglalkozás tervezésekor ügyelni kell a differenciálás elvére, ugyanis manapság egyre kevesebb a homogén csoport, igaz ott is lehetnek fejlettségi szintbeli eltérések, azonban heterogén csoportnál, ahol minden korosztály megtalálható, elengedhetetlen a differenciálás a feladatok során. Heterogén csoportokban is előfordulhatnak különleges bánásmódot igénylő gyermekek, mint például figyelemzavaros vagy hiperaktív gyermek. Velük is meg kell találni a közös hangot és külön figyelmet fordítva rájuk bevonni őket a foglalkozásba. A feladatok kiválasztásánál fontos, hogy a gyermekek fejlettségi szintjét ismerjük és ahhoz mérten válasszunk feladatokat. Arra kell törekedni, hogy a gyermeket ne érje kudarcélmény, mert ezt a negatív élményt a jövőben a kutyához is kapcsolhatja majd. Fontos, hogy a foglalkozás során megfelelő arányban jelenjen meg és váltakozzon a tanulás, mozgás és pihenés, ezáltal fenntartva a gyermekek figyelmét és lelkesedését. Nem csak a kutya aktív és passzív helyzetét célszerű változtatni, hanem a gyerekekét is. Passzív helyzetben a gyerekek például ülhetnek egyhelyben és a kutya ekkor az aktív fél, ő hord oda nekik kosárban tárgyakat, melyből mindenkinek vennie kell ki egyet. Aktív helyzetben pedig a gyermekeket cselekedtetjük. Figyelni kell azonban a gyermekek lélekjelenlétére, szétszórtságukra és fáradtságukra is. Ha a foglalkozás során észrevehető, hogy nem elég aktív a csoport, akkor érdemes pihentetőbb feladatokkal folytatni. Meg kell követelni a gyermekektől a kutyával szembeni helyes magatartást, mert csak így alakulhat ki közöttük harmonikus kapcsolat. [9]

6. Kutatás

A fentiekhez kapcsolódóan kutatást végeztünk, melyben 8 óvodai csoportot vizsgáltunk meg a szülők véleménye alapján, melyben 4 csoport AAP-t alkalmazó vizsgálati csoportként (összesen 94 fő) és 4 csoport (összesen 86 fő) kontrollcsoportként szerepelt.

A kutatás során arra kerestük a választ a négy óvodai csoportban, hogy a szülők mennyire vannak tisztában a kutyával asszisztált pedagógia lényegével, mennyire támogatják ezt a fajta fejlesztést, vett-e már részt gyermekük ilyen foglalkozásokon, és ha igen, milyen változások figyelhetők meg gyermekükön a fejlesztés hatására.

7. Eredmények

A kutatás eredményeit a lényeges kérdések kiemelésével mutatjuk be, melyek a következtetések szempontjából is fontos válaszokat adnak.

Arra a kérdésre, hogy a kitöltő szülő támogatja-e a kutyával asszisztált fejlesztő foglalkozásokat vagy sem, a válaszadók 69%-a válaszolta azt, hogy támogatják ezt a fejlesztési módszert. Ez a szám lefedi a 4 teljes kutyás csoport létszámát, továbbá a nem kutyás csoportokból

is hajlanak a kutyával asszisztált pedagógia felé. A válaszadók mindössze 9%-a nem támogatja ezt a fejlesztési módszert, az emberek 22%-a pedig nem hallott még róla.

Arra a kérdésre, hogy milyen okai vannak a kutyával asszisztált pedagógia nem támogatásának, egyszerre több válasz is adható volt. 100%-ban nyilatkozták az AAP-t korábban nem támogató szülők, hogy elegendőnek tartják az óvodai fejlesztést. Továbbá 75% jelölte be, hogy nem szeretné, ha gyermeke kutyák közelébe kerülne az óvodában és hogy gyermeke fél a kutyáktól. 50% nem hisz a kutyával asszisztált pedagógia sikerében és ezért sem támogatja a foglalkozásokat az óvodában.

A következő kérdés, hogy észrevett-e a szülő a gyermekén valamilyen változást a kutyával asszisztált pedagógia hatására. A válaszadók 66%-a számolt be pozitív változás megfigyelhetőségéről, míg 19% nem figyelt meg változást gyermekén. A válaszadók 15%-a nem tudott választ adni a kérdésre.

A következő kérdés arra irányult, hogy azok a szülők, akik megfigyeltek pozitív változást a kutyával asszisztált pedagógia hatására, milyen változásokat figyeltek meg. A válaszadás során egyszerre több válasz is megjelölhető volt. A fejlesztés hatására 75% vette észre gyermekén, hogy nyitottabbá vált az emberek felé és könnyebben barátkozik. 40% számolt be arról, hogy gyermeke hangulata javult, 25% nyilatkozott arról, hogy gyermeke türelmesebb és segítőkészebb lett a fejlesztés hatására. Továbbá 20% vette észre gyermekén, hogy a kutyával asszisztált pedagógiai hatására gyermeke nem fél többé a kutyáktól és felelősegteljesebb lett. A legkevesebben a gyermekük önértékelésének javulását vették észre, számuk 12%. Emellett a válaszadók 66%-a arról számolt be, hogy gyermeke az aznapi kutyával asszisztált pedagógia hatására jobb hangulatban van, feltöltődött, szívesen beszél az aznapi élményeiről és nyitottabb szülei felé. A gyermekekben a foglalkozás során szerzett élmény képes napokig tovább élni és ez pozitív hatással van viselkedésükre, személyiségükre.

A következő kérdéssel arra kerestük a választ, hogy a válaszadók elegendőnek tartják-e az általános óvodai fejlesztést a kutyával való fejlesztéssel szemben. A válaszadók több mint fele, 52% nem tartja elegendőnek az óvodai fejlesztést a kutyával támogatott fejlesztéssel szemben. A válaszadók 17% válaszolta azt, hogy elegendőnek tartja, továbbá 31%-uk nem tudott választ adni a kérdésre.

A következő kérdés a kontrollcsoportnak szólt: ha nem alkalmaznak a válaszadók gyermekének csoportjában kutyával asszisztált pedagógiát, akkor szívesen járatná-e gyermekét olyan csoportba, ahol alkalmaznak. A válaszadók 72%-a válaszolta, hogy beiratná ilyen csoportba gyermekét és 28%-a nem.

A kutatási eredmények megerősítik, hogy a kutyával asszisztált foglalkozások valóban eredményesen fejlesztik az óvodás korú gyermekeket. A kutatásban résztvevő gyermekek többségén megfigyelhető volt pozitív változás a fejlesztés hatására.

Irodalomjegyzék

- [1] Allen, K., Blascovich, J., Anger and Hostility among Married Couples: Pet Dogs as Moderators of Cardiovascular Reactivity to Stress. *Psychosomatic Medicine*, 58, March 1996
- [2] Babos E., Állatasszisztált terápia. Módszertani előtanulmány óvodáskorú gyerekek kutyával történő fejlesztésére. *Alkalmazott pszichológia* 13 (3), 2013
- [3] Barker, S. B. – Knisely, J. S. – McCain, N. L. – Schubert, C. M. – Pandurangi, A. K., Exploratory Study of StressBuffering Response Patterns from Interaction with a Therapy Dog. *Anthrozoos: A Multidisciplinary Journal of The Interactions of People & Animals*, Volume 23, Number 1, 2010
- [4] Bergler, R., *Man and Dog: The Psychology of a Relationship*. Blackwell Scientific Publications, 1998, London
- [5] Care Farm blog, Interjú Pieke Noémival, a kapcsolatközpontú állatterápia kifejlesztőjével, 2018
https://carefarm.blog.hu/2018/02/06/interju_pieke_noemivel_a_kapcsolatkozpontu_allatterapia_kifejleszttojével
- [6] Clutton-Brock J., *The unnatural world: behavioural aspects of humans and animals in the process of domestication*, *Animals and Human Society*, ed. by A. Manning and J. Serpell, 1994, London
- [7] Cole, K. M., *Animal-Assisted Therapy: The Human-Animal Bond*. AACN Clinical Issues Advanced Practice in Acute and Critical Care 11(1), March 2000
- [8] Fine, A., *Handbook on Animal Assisted Therapy*, Academic Press, 2000, Pomona, California
- [9] Illés A., *AI módszer a kutyás terápiában* <http://mek.oszk.hu/03800/03851/03851.pdf>
- [10] Levinson, B.M., *The dog as a co-therapist*, *Mental hygiene*, 46, 1962
- [11] Röger-Lakenbrink, I., *Das Therapiehund-Team: Ein praktischer Wegweiser (Das besondere Hundebuch)*, Kynos-Verlag, 2018, Nerdlen/Daun, Németország
- [12] Serpell, J., *Animals in Children's Lives*, *Society and Animals*, Vol. 7 No. 2, 1999

- [13] Takács I., Állatassisztált tevékenység és gyógyító pedagógia In: Takács I. (szerk.) Állatassisztált pedagógia és terápia, Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, 2015, Kaposvár
- [14] Topál J. – Hernádi A., Gyógyító állatok: Tudomány vagy kurzuslás? Magyar Tudomány, 2011/6.
- [15] Wells, D. L., The Effects of Animals on Human Health and Well-Being. Journal of Social Issues, 65, 2009